

С. В. ГЛІБКО,
кандидат юридичних наук, доцент, директор
НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОГО ПАРКУ ЯК СУБ'ЄКТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Автором проаналізовано сучасні вимоги щодо розвитку національної інноваційної системи, які потребують удосконалення правового регулювання наукових парків, а також організаційно-правові форми та їх функції. Зроблено висновки стосовно необхідності внесення змін до існуючих нормативно-правових актів щодо визначення місця наукових парків не лише як об'єктів державної підтримки, але й як об'єктів національної інноваційної системи, які беруть участь у відповідних механізмах підтримки та розвитку інноваційної діяльності.

Ключові слова: науковий парк, національна інноваційна система, технологічний парк, науково-технічна діяльність, інноваційна діяльність.

Актуальність проблеми. Сучасні вимоги щодо розвитку національної інноваційної системи (далі – НІС) потребують удосконалення правового регулювання наукових парків. Після прийняття законів України «Про науковий парк „Київська політехніка”», «Про наукові парки» практика функціонування наукових парків свідчить про необхідність змін у законодавстві щодо організаційно-правової форми, завдань та функцій наукових парків (далі – НП).

Мета – провести правовий аналіз організаційно-правових форм діяльності НП як елементів НІС та відповідного регулювання господарсько-правовим законодавством.

Аналіз останніх досліджень. У науці питання діяльності НП досліджувалося науковцями різних галузей права, насамперед в аспекті належної організації діяльності та реалізації функцій НП, передбачених законодавством. Такими науковцями України та іноземних держав є: А. Бенковський, А. Вуйцик-Карпацз, Й. Головач, А. Заліско, К. Матусіак, Ю. Мацевитий, С. Параска, Г. Петришин, І. Підоричева, А. Тарелін, В. Чернюк, В. Шовкалюк та ін. Разом з тим залишаються недостатньо дослідженими правові проблеми створення та управління НП, вирішення яких у більшості є підґрунтям для ефективної діяльності НП.

Виклад основного матеріалу. За функціональним місцем в інноваційному процесі з участю закладів вищої освіти (далі – ЗВО) або наукових установ (далі – НУ) наукові парки є найбільш відповідною структурою для підтримки інноваційної діяльності та виконання завдань з комерціалізації наукових результатів. У той же час мета створення та функції НП у статтях 3, 4 Закону України «Про наукові парки»

[1] в сучасних умовах обмежують розвиток самих НП та їх наукової, науково-технічної діяльності. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про наукові парки» науковий парк створюється з метою розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, ефективного та раціонального потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках.

Разом з тим особлива мета створення була визначена для НП «Київська політехніка» в Законі України «Про науковий парк „Київська політехніка”» [2]. Мета його діяльності прямо не визначена, однак відповідно у преамбулі цього Закону вказано, що його діяльність спрямована на інтенсифікацію процесів розроблення, виробництва, впровадження високотехнологічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, підвищення надходжень до державного та місцевого бюджетів шляхом поєднання освіти, науки і виробництва з метою прискорення інноваційного розвитку економіки України. Для формування характеристик НП визначимо в порівняльному аспекті близьке до наукових парків України поняття технологічних парків у Польщі.

Як відмічається у п. 15 ст. 2 Закону Польщі «Про фінансову підтримку інвестицій» від 20 березня 2002 р., технологічний парк – це відокремлена нерухомість разом з технічною інфраструктурою, створена з метою обміну знаннями та технологіями між науковими підрозділами (відповідно до п. 9 ст. 2 Закону від 8 жовтня 2004 р. «Про принципи фінансування науки») та підприємцями, що пропонуються підприємцям із застосуванням сучасних технологій,

консалтингових послуг у створенні та розвитку підприємств, передачі технології та перетворення результатів науково-дослідних робіт у технологічні інновації, а також створення можливості підприємцям вести ділову діяльність за допомогою використання нерухомості та технічної інфраструктури на основі договірних принципів [3].

Польські науковці визначають технопарк / науковий парк як окремий суб'єкт (*jednostka* – польською), спрямований на розвиток діяльності підприємців, які використовують сучасні технології, зокрема малі та середні підприємства, на основі використання окремих властивостей та технічної інфраструктури на договірній основі. Реалізуючи всебічну підтримку, технологічні парки пропонують підприємцям консалтингові послуги в галузі розвитку, передачі технології та трансформації досліджень і розробок у технологічні інновації [4].

Таким чином, головний акцент у правовому понятті технологічного парку ставиться на меті його створення та його формі – юридичній особі. Згідно із Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» технологічний парк (технопарк) – юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [5]. Тобто для юридичної моделі технологічного парку Польщі більш відповідає в законодавстві України науковий парк, ніж технологічний. Тому в подальшому дослідженні ми будемо порівнювати наукові парки України з технологічними в Польщі, і насамперед щодо їх функцій. Для визначення місця НП в інноваційній системі доцільно звернути увагу на поширені в Польщі технологічні парки, які в теоретичних джерелах дорівнюють до НП. Науковці Польщі вважають, що технопарки як інструмент інноваційної політики все більше розглядають як інструмент зростання територіальної конкурентоспроможності шляхом: 1) сприяння, поширення та впровадження нововведень, 2) підтримки передачі технологій, 3) створення нових технологічних підприємств, 4) розвитку можливостей працевлаштування для тих, хто володіє навичками та кваліфікацією для роботи на інноваційних підприємствах. З інших підстав, технопарк описують як інноваційну систему, яка працює на обмеженій території регіону як «кластер» знань підприємства, науково-дослідної установи, університету, установи з передачі технологій та сервісної інфраструктури,

здатну на проведення фундаментальних і прикладних досліджень, розробку нових технологій та продуктів, експлуатацію результатів досліджень та передачу технологій, поширення інновацій через мережі, створення нових високотехнологічних підприємств [6, с. 75–81]. Такі висновки актуальні і для НП, тим більш саме НП переважно є провідними суб'єктами для системи трансферу технологій, а в законодавстві України саме така інноваційна система передбачається для моделі функціонування НП. Щодо здійснення діяльності технологічних (наукових) парків, то відмічаються такі функції парків у Польщі, у тому числі на прикладі Технопарку Глівіце («Technopark Gliwice»):

1) активне залучення парків до процесу освіти, мотивації та поширення підприємництва серед студентів, випускників та дослідників, оскільки в процесі навчання університетів та їх навколишнього середовища бракує і часто парки змушені створювати майбутні людські ресурси для інновацій та підприємництва;

2) підтримка та розвиток підприємництва, інкубація нових технологічних компаній та передача технологій малим та середнім підприємствам (далі – МСП);

3) співпраця з технологічними університетами та науково-технічними установами;

4) підтримка академічного підприємництва;

5) співпраця з компаніями, розташованими на території парку, та його орендарями. Так, на території Технопарку Глівіце розташовані 23 підприємства [7, с. 256–258].

Разом з тим у Польщі як найстаріший науковий парк відмічають Adam Mickiewicz University Foundation – Poznan Science and Technology Park, який є некомерційною організацією. Його види діяльності:

1) інкубація стартапів, включаючи курси підприємницької діяльності в університеті, конкурс бізнес-планів, тренінгові новини, пошук інвестицій та проведення форумів інвесторів;

2) просування технологій та сприяння розвитку інновацій – пошук технологій, надання інформації, консультації, сприяння передачі технологій, науково-ділова співпраця, академічне підприємництво;

3) дослідницькі послуги для компаній, контрактні дослідження та «технологічна інкубація»;

4) забезпечення інфраструктурою – оренда обладнаних лабораторій та офісних приміщень, створення інноваційного екологічного середовища;

5) як окремий напрям діяльності можливо визначити виконання функцій регіонального контактного пункту Рамкових програм ЄС та Enterprise Europe Network [8].

Інший приклад визначення функцій технологічних парків:

1) підтримка підприємницької діяльності на основі нових технологічних та організаційних рішень, особливо у сфері послуг;

2) консультації у сфері: створення та реєстрації компаній, бізнес-планів та джерел фінансування;

3) встановлення відносин з іншими організаціями на регіональному, національному та європейському рівні;

4) оренда офісних, лабораторних та виробничих приміщень;

5) активізація підприємництва в навчальному середовищі;

6) підтримка трансферу технологій з університетів та науково-дослідних установ, а також підприємств;

7) проведення навчальних заходів у сфері здійснення підприємницької діяльності, управління та фінансування технологічних підприємств, трансферу технологій [9, с. 334].

Таким чином, викладені функції технологічних (наукових) парків Польщі як висновок дозволяють відмітити, що в більшості за своїм змістом ці функції збігаються з функціями НП України, які закріплені в Законі України «Про наукові парки». Але їх реалізація в діяльності НП України обмежена недосконалим регулюванням відповідних відносин у законах, які стосуються діяльності. На ці проблеми звертає увагу і В. С. Шовкалюк, відмічаючи, що правове поле не зовсім сприятливе для НП, оскільки в 2011–2016 рр. було реалізовано або продовжено реалізацію 42 проектів НП, але до реєстру не включено жодного проекту, який потребує державної підтримки.

Крім дослідження основних понять НП та технологічних парків, важливим є аналіз наявної інформації щодо діяльності НП на їх офіційних сайтах та в інформаційних джерелах НП, їх засновників з метою встановлення відповідності їх діяльності функціям, закріпленим у ст. 4 Закону України «Про наукові парки». Результати можливо викласти таким чином з відображенням кількості НП, які передбачають вказані функції:

1) функція створення нових видів інноваційного продукту, здійснення заходів щодо їх комерціалізації, організації та забезпечення виробництва наукоємної, конкурентоспроможної на внутрішніх і зовнішніх ринках інноваційної продукції в більшості випадків реалізована шляхом підтримки інноваційних структур та створення суб'єктів інноваційної інфраструктури. Реалізація цієї функції встановлена у 5 НП: у формі участі НП у діяльності інноваційних кластерів в Україні, у започаткуванні бізнес-інкубаторів, а також шляхом здійснення інших заходів, спрямованих на комерціалізацію результатів наукової діяльності;

2) функція інформаційно-методичного, правового та консалтингового забезпечення засновників

і партнерів наукового парку, надання патентно-ліцензійної допомоги реалізується у 6 НП у формі наукових консультацій, розробки та обґрунтування бізнес-планів інноваційних проектів, інформаційно-комунікаційного, технологічного, інформаційно-методологічного, правового, консалтингового забезпечення, надання патентно-ліцензійної допомоги, інформаційно-консультативного супроводження трансферу та ін.;

3) функція залучення студентів, випускників, аспірантів, науковців та працівників вищого навчального закладу та/або наукової установи до розроблення і виконання проектів наукового парку;

4) реалізацію функції сприяння розвитку та підтримки малого інноваційного підприємництва умовно можна поділити на 2 напрями: а) підтримка МСП як напрям виявлена у 1 НП; б) підтримка інноваційного МСП та підприємництва – у 4 НП. Тобто 5 НП заявили про зв'язок науки з підприємництвом. Як один з варіантів взаємодії МСП з ЗВО та НУ можна навести приклад досвіду співробітництва Українського науково-технологічного центру та ІПМАШ НАН України. Так, серед напрямів взаємодії ними було задекларовано за умови фінансування Українського науково-технологічного центру сприяння створенню малих та середніх технологічних підприємств, якщо вони використовують технології ІПМАШ [10, с. 144–145]. Але інформація про фактичне здійснення такої діяльності та її результати відсутня;

5) функція з організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів, необхідних для розроблення і реалізації проектів наукового парку прямо передбачена в 2-х наукових парках у формі інформаційно-просвітницької роботи та створення сприятливих стартових умов для вчених, аспірантів та викладачів, а також діяльності школи стартапів;

6) залучення і використання у своїй діяльності ризикового (венчурного) капіталу, підтримка наукоємного виробництва;

7) захист та представництво інтересів засновників і партнерів наукового парку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, а також у відносинах з іншими суб'єктами господарювання під час організації та виконання проектів наукового парку в межах, визначених установчими документами наукового парку;

8) розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяння залученню іноземних інвестицій.

У Законі України «Про науковий парк „Київська політехніка”» прямо не закріплено першу та четверту функції, натомість встановлено дві нові функції:

– здійснення повного комплексу заходів, спрямованих на інтенсифікацію процесів розроблення,

виробництва та впровадження наукоємної, конкурентоспроможної продукції на внутрішні та зовнішні ринки;

– координація наукової, інноваційної, виробничої та комерційної діяльності засновників і партнерів наукового парку.

Перелічені функції НП свідчать про відповідність і необхідність віднесення НП до суб'єктів НІС та її підсистеми, до елементів інноваційної інфраструктури.

Крім проведеного аналізу функцій НП додатково необхідно враховувати місце НП у НІС, для чого розглянемо деякі нормативно-правові акти.

Концепція розвитку національної інноваційної системи, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р [11], надає визначення національній інноваційній системі як сукупності законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу. У даному нормативному акті передбачена наявність підсистеми НІС, серед складових якої особливу увагу необхідно звернути на такі елементи:

1) генерацію знань, що складається з наукових установ та організацій незалежно від форми власності, які проводять наукові дослідження і розробки та створюють нові наукові знання і технології, державні наукові центри, академічні та галузеві інститути, наукові підрозділи вищих навчальних закладів, наукові та конструкторські підрозділи підприємств;

2) інноваційну інфраструктуру, що складається з виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової складової, а також з технополісів, технологічних та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інноваційних структур інших типів; інформаційних мереж науково-технічної інформації, експертно-консалтингових та інжинірингових фірм, інституційних державних та приватних інвесторів.

Крім визначення НІС, у Законі України «Про інноваційну діяльність» [12] інноваційна інфраструктура визначається як сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо). А відповідно до ст. 6 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [13] наукові парки належать до інноваційної інфраструктури.

Таким чином, НП як учасники НІС, інноваційної інфраструктури можуть виконувати такі функції, які свідчать, що НП є належною інноваційною структурою для виконання також всіх функцій інфраструктурного суб'єкта, а саме:

1) проведення наукових досліджень і розробок;

2) створення нових наукових знань і технологій;

3) здійснення виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової діяльності;

4) виконання маркетингових, інформаційно-комунікативних, юридичних, освітніх та інших функцій.

Викладене вище потребує розгляду моделей господарських відносин НП як учасника НІС. Окремі автори відзначають, що Закон України «Про наукові парки» не містить єдиної і послідовної концепції щодо правової природи НП та їх місця в системі юридичних осіб приватного права, але інноваційний характер їх діяльності свідчить про невідповідність правову природу в поєднанні їх особливим порядком розподілу отриманих від комерціалізації інноваційних продуктів доходів [14, с. 92]. Крім того, саме інноваційний характер діяльності наукового парку визначає його спеціальну правоздатність. Закон не визначає порядку здійснення такого контролю за діяльністю наукового парку. Очевидно, вказане питання повинне врегульовуватися детально у статуті такої юридичної особи [14, с. 93].

Проблема з відсутністю чіткого закріплення організаційно-правової форми НП дозволяє науковцям стверджувати, що виходячи зі ст. 9 Закону України «Про наукові парки» засновники (учасники) наукового парку позбавлені права на управління його діяльністю, але це суперечить статтям 10–11 Закону, відповідно до яких вищим органом управління наукового парку є загальні збори засновників наукового парку [14, с. 93]. В. Чернюк акцентує увагу, що ст. 68 Закону України «Про вищу освіту» передбачена можливість ЗВО створювати юридичні особи для доведення результатів наукової та науково-технологічної діяльності ЗВО до стану інноваційного продукту та його подальшого впровадження у виробництво. Це можуть бути технологічні та наукові парки, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій тощо [15, с. 73]. Тобто перевага надається створенню окремих юридичних осіб, які виконують різні функції як учасники НІС або інфраструктури, хоча, на наш погляд, ці функції може виконувати саме НП.

Науковці сфери будівництва взагалі не розділяють види інноваційних структур і вважають, що науковий парк як поняття узагальнює науково-технологічні та технологічні парки, що підтверджує загальне тлумачення поняття НП [16, с. 239]. Слушно підкреслюється інфраструктурна роль НП і відмічається, що при створенні НП необхідно враховувати

не тільки пріоритетні напрями інноваційної діяльності та пріоритетні напрями розвитку науки та техніки, але й напрями соціально-економічного розвитку регіонів за місцем створення парку, що підтримують С. Г. Параска [17, с. 247]. І цьому є підтвердження. Будуючи функціонування наукового парку на нормах Закону України «Про наукові парки» в Науковому парку «Ужгородський національний університет» акценти формуються відносно зв'язків парку як інноваційного посередника з державною владою, місцевою владою, інвестиційними компаніями, венчурними та іншими фондами, бізнесом, національними та закордонними компаніями, інноваційним бізнес-інкубатором та науковими та навчальними підрозділами університету [18].

Окремою проблемою в регулюванні діяльності НП є закріплення правового механізму організації діяльності НП у частині управління інноваційним процесом, який повинен, на наш погляд, бути більш досконалим, ніж для товариств з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ). Але навіть у порівнянні з ТОВ існуюче регулювання НП має недоліки, такі як відсутність закріплення в нормативно-правових актах організаційно-правової форми (далі – ОПФ) юридичної особи, що призводить до інших вад правового регулювання, які слідує з невизначеності корпоративного характеру НП. Крім того, у наукових джерелах звертається увага на недосконалість визначення видів господарської діяльності НП як підстави визначення виду суб'єкта господарювання [14, с. 92] і за деякими рисами такої діяльності її види відносять до некомерційної господарської діяльності, що може призводити до оспорування одержання прибутку НП у зв'язку із порушенням спеціальної правоздатності таких суб'єктів господарювання.

З метою визначення шляхів використання ОПФ наукових парків у науковій, науково-технічній діяльності, зовнішньоекономічній діяльності ЗВО та НУ можливо визначити три переважних напрями використання організаційно-правової форми та функцій НП:

– НП виконує функцію інкубатора, акселератора та фінансує МСП, спін-оф компанії (або спін-аут компанії, що створюються для реалізації інноваційної продукції на іноземних ринках). У цьому випадку відбувається спрощення механізму трансферу технологій, оскільки НП виходить (або може вийти) з ланцюга трансферу технологій, створених за рахунок бюджетних коштів. Це виключає одержання відповідного погодження в Міністерстві освіти і науки України, прискорює процес обігу інноваційної продукції та спрощує можливість захистів права інтелектуальної власності за межами України;

– виконання НП функції експортно-орієнтованого центру трансферу технологій. Але для цього

необхідно залучення власних або іноземних інвестицій безпосередньо НП для формування відповідного портфеля активів НП;

– НП виконує функції материнської компанії для всіх МСП, які створюються ЗВО або НУ для вдосконалення спільного та єдиного «корпоративного» нагляду за проектами ЗВО або НУ, акумуляції ресурсів для наукової та науково-технічної діяльності, встановлення єдиного порядку при комерціалізації технологій ЗВО і НУ. Використання такого правового механізму може бути найбільш зручним для здійснення адресної і проектної підтримки окремих МСП, утворених ЗВО та НУ.

Наведені моделі місця НП у НІС, питання фінансової діяльності потребують прозорості структури корпоративних відносин для формування довіри до НП, що відсутнє в законах, які регулюють їх діяльність. Недосконалість законодавчого визначення ОПФ НП, неузгодженість його функцій з вимогами до ОПФ підприємницьких товариств за Цивільним та Господарським кодексами України, невідповідність принципам корпоративного управління потребують внесення змін у законодавство України і чіткого закріплення як ОПФ, так і функцій НП.

Питання виникають і при визначенні органів управління НП. Відповідно до статей 10–12 Закону України «Про наукові парки» науковий парк має вищий орган управління наукового парку та виконавчий орган управління наукового парку. Функції органів управління наукового парку визначаються його статутом. У ст. 11 цього Закону вказано, що вищим органом управління наукового парку є загальні збори засновників наукового парку, функції яких визначаються статутом наукового парку. Вищий орган управління наукового парку вирішує фінансові та інші питання відповідно до статуту наукового парку. Виконавчий орган управління наукового парку вирішує питання поточної діяльності з метою координації діяльності його засновників і партнерів щодо виконання проектів наукового парку. Додатково проаналізовано інформацію з відкритих джерел про наявність органів контролю НП і виявлено, що тільки у 3-х НП присутня науково-технічна рада. При цьому ці НП утворені ЗВО або НУ, які мають більшу частку в їх статутному капіталі (Науковий парк Одеського політехнічного університету, Науковий парк «Прикарпатський університет», Науковий парк «Наукоград-Харків», Науковий парк «Стале природокористування та якість життя»). У зв'язку з чим може бути висунута пропозиція обов'язкового формування в НП науково-технічних рад, які виконують наглядові функції.

Для реалізації відмічених вище функцій НП у сфері інноваційних відносин невід'ємним є проведення цільового фінансування як НП, так і інших суб'єктів НІС, які можуть звертатися за фінансуван-

ням через НП. На наш погляд, доцільним є досвід деяких країн (наприклад, Німеччина), в законодавстві яких при визначенні участі в організації проектного фінансування інноваційної діяльності розділяють суб'єктів, що здійснюють відбір проектів, їх оцінку, та суб'єктів, які на підставі відбору проектів здійснюють їх фінансування [19, с. 91]. І в будь-якому випадку передувати вирішенню відміченого питання щодо фінансування НП повинно вдосконалення регулювання в законодавстві діяльності, функцій НП як ОПФ та за видами наукової, науково-технічної та господарської діяльності та за компетенцією діяльності НП як суб'єкта НІС.

Щодо передумов державної підтримки НП, то відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації проектів наукових парків, реалізація яких потребує державної підтримки» № 1101 від 14.11.2012 р., [20] проекти наукового парку подаються до виконавчого органу управління наукового парку юридичними та/або фізичними особами відповідно до умов конкурсу пропозицій щодо реалізації пріоритетних напрямів діяльності наукового парку (далі – конкурс). В Україні проекти наукового парку, реалізація яких потребує державної підтримки, підлягають державній реєстрації в МОН України. Положення про проведення конкурсу розробляється та затверджується виконавчим органом управління наукового парку. Така реєстрація є доцільною, але, незважаючи на врахування як публічних, так і приватних інтересів, не забезпечує належного та ефективного фінансування діяльності НП.

Однією з проблем господарсько-правового регулювання є визначення джерел формування майнової основи діяльності НП, у тому числі порядку формування статутного капіталу НП. Статутний капітал (далі – СК) НП є одним із джерел його фінансування. І якщо здійснення внесків юридичними особами приватного права не викликає значних правових питань, то здійснення внесків бюджетними установами – ЗВО та НУ пов'язано з обмеженістю видів внесків та бажанням при цьому не втратити контроль над НП. Також при формуванні СК суб'єкт господарювання державної або комунальної власності, що здійснює свою діяльність на основі права господарського відання, може передавати належне йому майно до статутного капіталу наукового парку лише за попередньою згодою центрального органу виконавчої влади, у сфері управління якого він перебуває.

Передача до СК НП нерухомого майна, а також повітряних і морських суден, суден внутрішнього плавання та рухомого складу залізничного транспорту, що перебувають на балансі державних суб'єктів господарювання, здійснюється за умови додаткового погодження з Фондом державного майна України.

Зареєстровані НП в Україні розподіляються за кількістю (за розміром статутного капіталу) таким чином:

- більше 2 млн грн – 1;
- від 1 млн грн до 2 млн грн – 3;
- від 100 тис. грн до 1 млн грн – 12;
- менше 100 тис. грн – 5.

Одночасно слід відмітити, що більшість ЗВО та НУ зберігають контроль над управлінням НП, а розподіл НП залежно від їх частки в СК НП здійснюється так:

- від 100 % до 80 % – 7;
- від 80 % до 50 % – 9;
- менше 50 % – 5.

Таким чином, в Україні у 15 НП частка ЗВО у статутному капіталі складає більше 50 % та у 2-х НП частка НУ складає більше 50 %. Що стосується грошових внесків до СК НП, то їх здійснення можливе за рахунок юридичних осіб приватного права або фізичних осіб, але в більшості випадків це не здійснюється. Тому і складається ситуація, що основними суб'єктами, які визначають мету утворення та наукової діяльності НП, які відповідають пріоритетним напрямам інноваційної діяльності, є ЗВО та/або НУ. З цим фактом може бути пов'язана умова задля дозволення в наукові парки, 100 % статутного капіталу яких належать ЗВО або НУ, останнім направляти кошти від власних надходжень до статутного капіталу таких НП. Але на підставі ч. 3 ст. 13 Закону «Про наукові парки» ЗВО та/або НУ беруть участь у формуванні статутного капіталу НП шляхом внесення до нього нематеріальних активів, що обмежує діяльність НП.

Тотожні вимоги встановлені відповідно до пп. 10, 12, 14 ч. 3 ст. 70 Закону «Про вищу освіту», на підставі яких ЗВО можуть брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційної структури, до яких належить і науковий парк, шляхом внесення нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності). Така норма більш ґрунтовно закріплена в ст. 60 Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Що стосується іншого майна, то, не перелічуючи всі можливі способи використання нерухомого та рухомого майна та грошових коштів, необхідно відмітити, що в державних та комунальних ЗВО, НП, які є найбільш поширеними в Україні, кошти, отримані від статутної діяльності, не можуть бути спрямовані на формування статутного капіталу НП.

При розширенні в останні роки прав ЗВО та НУ у частині розпорядження власними коштами залишається, на наш погляд, обмежувальною норма ч. 3 ст. 13 Закону України «Про наукові парки», відповідно до якої ЗВО та НУ беруть участь у формуванні статутного капіталу наукового парку шляхом внесення до нього нематеріальних активів (майнових прав на

об'єкти інтелектуальної власності) без грошових коштів за рахунок власних доходів. Ці вади фактично не дають можливості визначити та зайняти належне місце НП у НІС. Статтею 81 Закону України «Про освіту» передбачено наявність державно-приватного партнерства в тому числі через утворення та/або спільне фінансування і експлуатацію інноваційних підприємств (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) на базі існуючих закладів освіти. Але таке застосування державно-приватного партнерства заради створення інноваційних структур не відповідає формам державно-приватного партнерства, передбаченим у ст. 5 Закону України «Про державно-приватне партнерство».

Установлення правових шляхів усунення суперечностей з формуванням матеріальної основи потребує більш детального розгляду проблеми визначення ОПФ наукового парку та дослідження практики створення НП за організаційно-правовими формами господарювання. При визначенні прозорості ОПФ НП утворюються необхідні передумови для залучення додаткових учасників та інвесторів. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про наукові парки»: науковий парк – юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку.

Науковий парк створюється і діє на основі засновницького договору та статуту, вимоги до яких визначаються законом. Рішення про створення наукового парку приймається його засновниками за погодженням із МОН України. Але за МОН України не закріплено право визначати переважну ОПФ. Як результат, серед існуючих НП в Україні утворено у формі товариства з обмеженою відповідальністю – 13 НП, корпорації – 3, «іншій» – 5 НП. З точки зору вибору віднесення до об'єднання капіталів або об'єднання осіб НП більш відповідають об'єднанню капіталів, оскільки як головний аргумент можливо відмітити, що основними учасниками є ЗВО або НП, які не можуть мати функції учасників об'єднання осіб. І практика підтверджує оптимальну форму НП – товариство з обмеженою відповідальністю.

Зупинимося на структурі організаційно-правових форм деяких НП. Практика свідчить, що НП можуть створюватися у формі корпорації. Поняття «корпорації» міститься в ст. 120 Господарського кодексу України, згідно із яким корпорацією визнається договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожним із учасників об'єднання органам управління корпорації. Тобто є об'єднанням

підприємств. Нагальним прикладом наукового парку, створеного у формі корпорації, є Науковий парк «Київська політехніка» [21]. Відповідно до ст. 120 Господарського кодексу України корпорація створюється внаслідок консолідації виключно підприємств. Якщо розглянути склад засновників Наукового парку «Київська політехніка», то можна побачити, що до його складу входять 4 учасники. Одним із учасників є Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», частка в статутному капіталі якого складає 13,7 %, інші ж – суб'єкти господарювання.

Також неможливо оминати ще одну корпорацію – Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля» [21], який створений у формі корпорації. Цікавим є те, що до складу даного парку, окрім Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя, Товариства з обмеженою відповідальністю «Інтеграл» та Товариства з обмеженою відповідальністю «Завод газового обладнання „Альфа-Газпромкомплект”», входить ще й Управління з експлуатації майнового комплексу Тернопільської обласної ради.

Таким чином, стає питання про те, що не в усіх НП учасники корпорації є підприємствами. У такому випадку, тільки якщо виходити із широкого розуміння підприємства, можна дійти висновку, що будь-яка юридична особа може входити до складу корпорації. Але на сьогодні в законодавстві немає жодних роз'яснень з цього приводу, а тому постає питання щодо відповідності суб'єктного складу окремих корпорацій нормам законодавства (див. таблицю).

Правовим недоліком використання ОПФ корпорації є сама сутність такого об'єднання. Відповідно до ч. 3 ст. 120 Господарського кодексу України корпорація наділяється повноваженнями централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органами управління корпорації. Таке утворення корпорації потребує відповідного дозволу Антимонопольного комітету України на підставі ч. 1 ст. 8 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у зв'язку зі здійсненням узгоджених дій шляхом створення суб'єкта господарювання, об'єднання з метою чи наслідком створення якого є координація конкурентної поведінки між учасниками. Але науковий парк не здійснює контроль за його учасниками, а тільки за партнерами, серед яких можуть бути й учасники на підставі договорів про партнерство для виконання проектів. І, що важливо, фактично контроль за результатами реалізації проектів наукового парку здійснює заклад вищої освіти і науки України шляхом одержання звітів щорічно до 1 лютого наступного року відповідно до ст. 16 Закону України «Про наукові парки»

Наукові парки в організаційно-правовій формі корпорації

№	Назва НП	Частка ЗВО або НУ основного учасника у статутному капіталі	Частка інших ЗВО, НУ або громадських організацій	Частка суб'єктів господарювання, фізичних осіб	Орган нагляду (контролю) НП
1	Корпорація «Науковий парк „Київська політехніка”»	НТУУ «Київський політехнічний інститут» 24 %	–	76 %	Відсутня інформація
2	Корпорація «Науковий парк „Київський університет імені Тараса Шевченка”»	КНУ імені Тараса Шевченка 84,29 %	15,71 %	–	Відсутня інформація
3	Корпорація «Науковий парк „Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля”»	Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя 55 %	–	45 %	Відсутня інформація

В якості іншого прикладу пропонуємо розглянути Науковий парк «Наукоград-Харків». Його організаційно-правова форма визначена як «інші організаційно-правові форми». Суб'єктний склад даного наукового парку складають три наукові установи: Академічний науково-освітній комплекс «Ресурс»; Інститут проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного Національної академії наук України; науково-технічний концерн «Інститут проблем машинобудування НАН України». Тобто в даному випадку вбачається, що до складу відповідного парку не входить жодне підприємство. Але постає питання про те, чи може дане утворення мати статус наукового парку, якщо чітко не визначено його організаційно-правова форма. Тоді як для суб'єктів господарювання, відповідно до ст. 45 Господарського кодексу України, підприємство може здійснюватися в будь-яких організаційних формах, передбачених законом.

Іншим об'єктом дослідження є Науковий парк Миколаївського національного аграрного університету «Агроперспектива» [22]. Варто зазначити, що до його складу входять: Миколаївський національний аграрний університет з часткою в статутному капіталі 5 %, Приватне акціонерне товариство «Добробут», Товариство з обмеженою відповідальністю «Сонячне Світло-Миколаїв». При цьому необхідно звернути увагу на те, що останні два суб'єкти господарювання не зареєстровані як НУ та не здійснюють за своїми видами діяльності науково-дослідну та інноваційну діяльність.

Щодо поширеної ОПФ НП – товариства з обмеженою відповідальністю, то, наприклад, Науковий парк Одеського політехнічного університету створено у формі товариства з обмеженою відповідальністю. До його складу входять: наукова установа – Одеський національний політехнічний університет з часткою в статутному капіталі 51 %, благодійна

організація «Фонд „Наука і Освіта XXI”» та підприємство з іноземними інвестиціями у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю «Аверс».

Викладені варіанти створення НП у певних організаційно-правових формах показують недоліки використання таких ОПФ, як корпорація, та недостатність необхідних елементів для НП в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю.

Також можна стверджувати про неприпустимість створення НП як підрозділів ЗВО, що передбачено в п. 2 ч. 6 ст. 33 Закону України «Про вищу освіту». Такий варіант з НП – підрозділом не передбачається в Законі України «Про наукові парки», на відміну від іноземного законодавства.

Для порівняння з інноваційними організаціями Польщі при розгляді ОПФ НП необхідно звернути увагу на думку польських науковців про те, що у Польщі до товариств капіталу, діяльність яких регулюється Кодексом комерційних товариств Польщі, можуть відносити акціонерне товариство або товариство з обмеженою відповідальністю. Господарські товариства найбільш підходять для реалізації проєктів парку завдяки таким ознакам: доступність для різних підприємств, стійкість до криз, здатність до регенерації. Комерційні юридичні компанії дозволяють визначити створену структуру компанії для забезпечення балансу між учасниками шляхом відповідної конструкції [6, с. 75–81].

При розгляді систем управління парками польськими науковцями поділяються на такі:

Модель I – університетський науковий парк – парк є невід'ємною частиною університету.

Модель II – незалежна організація – товариство з обмеженою відповідальністю.

Модель III – корпоративний парк – акціонерне товариство.

Модель IV – мережевий парк.

Звертає увагу на наявність пропозицій щодо університетського наукового парку, який може бути окремим адміністративним підрозділом, включеним до адміністративної структури університету, що дозволяє тісно співпрацювати з науковцями, які ведуть наукову роботу на факультетах та лабораторіях, а також створення окремих дослідницьких лабораторій та підрозділів служби управління парком [23].

Отже, існує потреба вдосконалення законодавства України в частині визначення ОПФ наукового парку та суб'єктного складу його учасників. Як варіант було б доцільно передбачити право бути засновником (учасником) наукового парку всім суб'єктам господарювання – юридичним особам, які здійснюють наукову, науково-технічну діяльність або є учасниками інноваційних відносин.

У регіональному аспекті розглянемо функціонування НП у м. Харкові та Харківській області. У Харкові функціонують 4 наукових парки, що контролюються освітніми та науковими установами:

1. Науковий парк «Наукоград-Харків»: загальний розмір статутного капіталу складає 1020000.00 грн, 98 % статутного капіталу належить інституту проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного Національної академії наук України, організаційно-правова форма – інші організаційно-правові форми.

2. Науковий парк Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: загальний розмір статутного капіталу складає 81000.00 грн, 50,62 % статутного капіталу належить Національному технічному університету «Харківський політехнічний інститут», організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю.

3. Науковий парк «Радіоелектроніка та інформатика»: загальний розмір статутного капіталу складає 81000.00 грн, 93,4 % статутного капіталу належить Харківському національному університету радіоелектроніки, а 6,6 % – Науково-технічному центру академії наук прикладної радіоелектроніки, організаційно-правова форма – інші організаційно-правові форми.

4. Науковий парк «ФЕД», розмір статутного капіталу якого складає 100000.00 грн., не контролюється ЗВО або НУ. 50 % статутного капіталу належить державному підприємству «Харківське агрегатне конструкторське бюро», яке тільки при визначенні його науковою установою може вважатися ініціатором-засновником НП. Організаційно-правова форма НП «ФЕД» – інші організаційно-правові форми.

Додатково до Харківського регіону необхідно відносити і Науковий парк «Агрозоовет», загальний розмір статутного капіталу якого складає 2500000.00, 53 % статутного капіталу належить Харківській дер-

жавній зооветеринарній академії, організаційно-правова форма – ТОВ.

За кількістю наукових парків Харків та Харківська область займають 2-ге місце в Україні після м. Києва.

Але перелічені переваги наукових парків в м. Харкові та Харківській області не призвели до їх включення як регіональних інноваційних систем та їх залучення до інноваційних процесів як суб'єктів регіональної інфраструктури.

На підставі вищевикладеного можливо зробити такі **висновки**. Щодо функцій НП та їх місця в НІС, то за наявності найбільш поширених систем державного фінансування інноваційної діяльності, таких як інституційне, проектне, індивідуальне, в Україні НП можуть виконувати значну роль у будь-якій системі фінансування (як державного, так і недержавного). Проект Закону України «Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності» № 3796 передбачає розвиток інноваційної інфраструктури України, до якої належать і НП. Разом з тим залишається за межами цього Проекту Закону визначення місця НП у системі заходів державної підтримки суб'єктів інноваційної діяльності. За своїми організаційно-правовими ознаками, функціональними можливостями, наявним підґрунтям для створення прозорості, науковомі експертної діяльності НП можуть виконувати функції інших суб'єктів інноваційної інфраструктури: бізнес-інкубаторів, науково-технологічних центрів, центрів трансферу технологій, центрів колективного доступу до наукового обладнання тощо.

У Законі України «Про наукові парки» необхідно конкретизувати в меті створення, функціях, завданнях призначення НП, яке полягає в розвитку та комерціалізації науки у ЗВО та НУ, з визначенням системного зв'язку наукової та науково-технічної діяльності цих суб'єктів. Усі функції наукового парку, закріплені в Законі України «Про наукові парки», повинні відповідати напрямам наукової, науково-технічної діяльності за Законом України «Про наукову та науково-технічну діяльність» та в перспективі завданням, покладеним на суб'єктів національної інноваційної системи в Проекті Закону України «Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності».

Щодо організаційно-правової форми, то найбільш відповідною до функцій НП є організаційно-правова форма товариства з обмеженою відповідальністю або акціонерного товариства, що надасть змогу виконати стандарти корпоративного управління та здійснювати НП всі можливі функції, пов'язані з участю в інноваційному процесі, у тому числі одержувати фінансування та інвестування з відповідних іноземних фінансових установ, а учасникам НП брати участь в управлінні.

Щодо управління НП, то важливим є закріплення в Законі України «Про наукові парки» положення про необхідність створення прозорої системи корпоративного управління науковими парками, насамперед через підвищення ролі вчених рад засновників – ЗВО або НУ, створення та визначення наглядових науково-технічних рад та утворення додаткових експертних органів для виконання функцій, пов'язаних з публічними відносинами в національній інноваційній системі.

Щодо визначення місця НП у регіональних економічних системах або регіональних інноваційних інфраструктурах, то в Законі України «Про наукові парки» та в Проекті Закону України «Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності» необхідно визначити місце НП не тільки як об'єктів державної підтримки, але і як інфраструктурних суб'єктів НІС, які

беруть участь у відповідних механізмах підтримки та розвитку інноваційної діяльності. На місцевому рівні необхідно передбачити можливість поєднання в НП функцій інших суб'єктів інфраструктури і використання такого системного підходу насамперед при формуванні регіональних програм підтримки інноваційної діяльності та регіональних інноваційних систем, передбачивши обов'язкову участь НП у таких процесах.

Також усі функції наукового парку, закріплені в Законі України «Про наукові парки», повинні відповідати напрямам наукової, науково-технічної діяльності за Законом України «Про наукову та науково-технічну діяльність» та перспективним завданням, покладеним на суб'єктів національної інноваційної системи в Проекті Закону України «Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI. *Офіційний вісник України*. 2009. № 57. С. 11.
2. Про науковий парк «Київська політехніка»: Закон України від 22.12.2006 № 523-V. *Офіційний вісник України*. 2007. № 2. С. 10.
3. Ustawa z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20020410363/U/D20020363Lj.pdf>.
4. Ośrodki innowacji w Polsce (z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości) / pod redakcją Aleksandra Bąkowskiego. Marzeny Mażewskiej. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2014. 114 с.
5. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV. *Офіційний вісник України*. 1999. № 32. С. 57.
6. Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie / Pod redakcją Krzysztofa B. Matusiaka, Aleksandra Bąkowskiego. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2008. 186 с.
7. Kosmol J., Kotra J. Introduction to Science and Technology Park Activity – Case Study That Focuses on Complementary Support. *World Technopolis Review*. Vol. 1. Issue 4. 2013. P. 256–263.
8. Adam Mickiewicz. University Foundation – Poznan Science and Technology Park. URL: http://www.krajeveu.cz/assets/krajeveu/vyzvy-k-projektum/CO-CREATION-08-2016-2017-_003_-_1_.pdf.
9. Wójcik-Karpacz A., Mazurkiewicz S. Practices of Technology Parks Supporting Innovative Activities: Evidence from Poland. *Managing Global Transitions*, 13 (4), Vol. 13, № 4, Winter 2015. P. 331–354.
10. Мацевитий Ю. М., Тарелин А. А. Наука и инновации. Путь к успеху : монография / НАН Украины, Ин-т проблем машиностроения им. А. Н. Подгорного НАН Украины. Киев : Академперіодика, 2015. 192 с.
11. Концепція розвитку національної інноваційної системи: затв. розпорядж. Каб. Міністрів України від 17 черв. 2009 р. № 680-р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 47. Ст. 533.
12. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Офіційний вісник України*. 2002. № 31. С. 145.
13. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 77. Ст. 14.
14. Заліско А. В. Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 7. С. 89–93.
15. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. *Право та інновації*. 2016. № 1. С. 68–75.
16. Петришин Г. П., Солан С. Б. Наукові парки: функціонально-технічні та територіально-просторові напрями розвитку». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Архітектура. 2013. № 757. С. 239–247.
17. Параска С. Г. Концепція створення наукового парку «Інноваційний розвиток Поділля». *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. 2012. № 4. С. 245–249.

18. Головач Й. Й. Науковий парк «Ужгородський національний університет». URL: www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/1878.
19. Лященко В. І., Землянкін А. І., Підоричева І. Ю., Бережна Т. Ф. Перспективи розвитку наукових парків як елементів інфраструктури малого інноваційного підприємництва в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2012. № 1. С. 89–110.
20. Про затвердження Порядку державної реєстрації проектів наукових парків, реалізація яких потребує державної підтримки: Постанова Каб. Міністрів України від 14.11.2012 № 1101. *Офіційний вісник України*. 2012. № 91. С. 55.
21. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: офіц. сайт. URL: <https://usr.rainjust.gov.ua/ua/freeseai-ch>.
22. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: офіц. сайт. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freeseaich>.
23. Науковий парк Миколаївського національного аграрного університету «АГРОПЕРСПЕКТИВА»: офіц. сайт. URL: <http://np.mnau.edu.ua/ua/>.
24. Lobejko S., Sosnowska A. Management Models of a Science and Technology Parks: Foreign Experiences and Recommendations For Poland. *Optimum. Studia Ekonomiczne*. 2015. № 5(77). С. 77–92.

REFERENCES

1. Pro naukovi parky: Zakon Ukrainy vid 25.06.2009 № 1563-VI [About scientific parks: Law of Ukraine dated 25.06.2009. No. 1563-VI]. (2009). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 57, 11 [in Ukrainian].
2. Pro naukovyi park «Kyivska politehnika»: Zakon Ukrainy vid 22.12.2006 №523-V [About the science park “Kyivska Politehnika”: Law of Ukraine dated 22.12.2006. No. 523-V]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine* 2, 10 [in Ukrainian].
3. Ustawa z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji. *prawo.sejm.gov.pl*. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp> [in Polish].
4. Ośrodki innowacji w Polsce (z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości). pod redakcją Aleksandra Bąkowskiego. Marzeny Mażewskiej. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2014. 114 p. [in Polish]
5. Pro spetsialnyi rehym innovatsiinoi diialnosti tekhnolohichnykh parkiv: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 № 991-XIV. [About the special regime of innovation activity of technological parks: Law of Ukraine dated 16.07.1999. No. 991-XIV]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 32, 57 [in Ukrainian].
6. Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie// Pod redakcją Krzysztofa B. Matusiaka, Aleksandra Bąkowskiego. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2008. 186 c. [in Polish].
7. Kosmol, J., Kotra, J. Introduction to Science and Technology Park Activity – Case Study That Focuses on Complementary Support. *World Technopolis Review*. Vol. 1, Issue 4, 2013, pp. 256–263 [in Polish].
8. Adam Mickiewicz University Foundation – Poznan Science and Technology Park. *krajeveu.cz*. URL: http://www.krajeveu.cz/assets/krajeveu/vyzvy-k-projektum/CO-CREATION-08-2016-2017-_003_-_1_.pdf [in Polish].
9. Wójcik-Karpacz, A., Mazurkiewicz S. Practices of Technology Parks Supporting Innovative Activities: Evidence from Poland. *Managing Global Transitions*, 13 (4), Vol. 13, № 4, Winter 2015. С. 331–354 [in Polish].
10. Matsevityy. Yu.M., Tarelin. A.A. (2015). *Nauka i innovatsii. Put k uspekhu [Science and innovation. The path to success]*. Nats. akad. nauk Ukrainy. In-t problem mashinostroyeniya im. A. N. Podgornogo NAN Ukrainy. Kiyev : Akadempriodika [in Russian].
11. Kontseptsiia rozvytku natsionalnoi innovatsiinoi systemy: zatv. Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 chervnia 2009 r. № 680-r. [Concept of development of the national innovation system: Zat. By the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 17, 2009 № 680-p.]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 47, 533 [in Ukrainian].
12. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 №40-IV. [About innovation activity: Law of Ukraine dated 04.07.2002. No. 40-IV]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 31, 145 [in Ukrainian].
13. Pro priorytetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 08.09.2011 №3715-VI. [About priority directions of innovation activity in Ukraine: Law of Ukraine dated 08.09.2011 № 3715-VI]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 77, 14 [in Ukrainian].

14. Zalisko, A.V. (2010). Pravovyi status naukovykh parkiv yak yurydychnykh osib pryvatnoho prava. [Legal status of scientific parks as legal entities of private law] *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i parvo – Entrepreneurship, economy and law*, 89–93 [in Ukrainian].
15. Cherniuk, V. (2016). Naukovi parky v Ukraini – stan ta problemy diialnosti. [Science parks in Ukraine – the state and problems of activity. Law and Innovation.] *Pravo ta innovatsii. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti – The theory and practice of intellectual property*, 1, 68-75 [in Ukrainian].
16. Petryshyn, H.P., Solan, S.B. (2013). Naukovi parky: funktsionalno-tekhnicni ta terytorialno-prostorovi napriamy rozvytku». [Science Parks: Functional-technical and territorial-spatial directions of development] *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika”. Serii : Arkhitektura – Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: Architecture*, 757, 239–247 [in Ukrainian].
17. Paraska, S.H. (2012) Kontsepsiia stvorennia naukovoho parku “Innovatsiinyi rozvytok Podillya”. [Conception of the creation of a scientific park “Innovative development of Podillya”]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Tekhnichni nauky. - Bulletin of the Khmelnytsky National University. Technical sciences*, 4, 245–249 [in Ukrainian].
18. Holovach, Y.Y. Naukovi park «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet». [Scientific park “Uzhgorod National University”]. *uzhnu.edu.ua*. URL: www.uzhnu.edu.ua/infocentre/get/1878 [in Ukrainian].
19. Liashchenko, V.I., Zemliankin, A.I., Pidorycheva, I.Yu., Berezhna, T.F. (2012). Perspektyvy rozvytku naukovykh parkiv yak elementiv infrastruktury maloho innovatsiynoho pidpriemnytstva v Ukraini. [Prospects of development of scientific parks as elements of the infrastructure of small innovative entrepreneurship in Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy» – Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 1, 89–110 [in Ukrainian].
20. Pro zatverdzhennia Poriadku derzhavnoi reiestratsii proektiv naukovykh parkiv, realizatsiia yakykh potrebuie derzhavnoi pidtrymky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.11.2012. #1101. [On approval of the procedure for state registration of scientific parks projects, the realization of which requires state support”: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 14, 2012. No. 1101]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 91, 55 [in Ukrainian].
21. Ofitsiinyi sait Yedynyi derzhavnyi reiestr yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpriemstiv ta hromadskykh formuvan [Official site Uniform State Register of Legal Entities, Individuals-Entrepreneurs and Public Formations]. *usr.rainjust.gov.ua*. URL: <https://usr.rainjust.gov.ua/ua/freeseai-ch> [in Ukrainian].
22. Ofitsiinyi sait Yedynyi derzhavnyi reiestr yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpriemstiv ta hromadskykh formuvan [Official site Uniform State Register of Legal Entities, Individuals-Entrepreneurs and Public Associations]. *usr.minjust.gov.ua*. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freeseai-ch> [in Ukrainian].
23. Ofitsiinyi sait Naukovyi park Mykolaivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu «AHROPERSPEKTYVA». [Official site Science Park of Mykolaiv National Agrarian University “AGROPERSPECTIVA”]. *np.mnau.edu.ua*. URL: <http://np.mnau.edu.ua/ua/> [in Ukrainian].
24. Lobejko, S., Sosnowska, A. (2015). Management Models of a Science and Technology Parks: Foreign Experiences and Recommendations For Poland. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, 5(77), 77–92 [in Polish].

С. В. ГЛИБКО

кандидат юридических наук, доцент, директор НИИ правового обеспечения
инновационного развития НАПрН Украины

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАУЧНОГО ПАРКА КАК СУБЪЕКТА НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ

Автором проанализированы современные требования по развитию национальной инновационной системы, требующие совершенствования правового регулирования научных парков, а также организационно-правовые формы и их функции. Сделаны выводы о необходимости внесения изменений в существующие нормативно-правовые акты по определению места научных парков не только как объектов государственной поддержки, но и как объектов национальной инновационной системы, участвующих в соответствующих механизмах поддержки и развития инновационной деятельности.

Ключевые слова: научный парк, национальная инновационная система, технологический парк, научно-техническая деятельность, инновационная деятельность.

S. V. GLIBKO

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Head of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

LEGAL REGULATION OF SCIENTIFIC PARK ACTIVITY AS A NATIONAL INNOVATION SYSTEM SUBJECT

Problem setting. Modern requirements for the development of the national innovation system (hereinafter – NIS) need to improve the legal regulation of scientific parks. Following the adoption of the Laws of Ukraine “On Science Park “Kyivska Polytechnika”, “On Science Parks”, the practice of the scientific parks functioning suggests the necessity for changes in legislation regarding the organizational and legal form, tasks and functions of scientific parks (hereinafter – SPs).

Target of research. The purpose of the study is to conduct a legal analysis of organizational and legal forms, the activities of scientific parks as elements of NIS and the appropriate regulation of economic legislation.

Analysis of recent researches and publications. In science, the issue of the activities of scientific parks was explored by scientists from various branches of law. The following scientists from Ukraine and foreign countries are: O.Bonkovsky, G.Vuytsik-Karpach, J.Y.Golovach, A.V.Zalisco, K.V.Matusyak, Yu.M.Matsevityy, S.G.Paraska, G.P.Petryshin, I.Yu.Podorcheva, A.A.Tarelin, V.Chernyuk, V.S.Shovkalyuk and others. At the same time, legal problems of the creation and management of scientific parks, which in most cases are the basis for the effective operation of the SPs, are explored insufficiently.

Article’s main body. The functions of scientific parks indicate the relevance and necessity of assigning SPs to the subjects of the NIS and its subsystem, to the elements of the innovation infrastructure.

In order to determine the ways of using organizational and legal forms of scientific parks in scientific, scientific and technical activities, foreign economic activity of higher education institutions (hereinafter - HEI) and scientific institutions, it is possible to distinguish three crucial directions of use of organizational and legal form and functions of SP: 1. SP executes the function of the incubator, accelerator and finances small and medium enterprises (hereinafter – SMEs). 2. Implementation of the SP function as the export-oriented technology transfer center. 3. SP operates as a parent company for all SMEs established by the HEIs or academic institutions to improve unified corporate supervision of HEI projects or research institutions.

Conclusions and prospects for the development. Regarding the location of scientific parks in regional economic systems or regional innovation infrastructures, the Law of Ukraine “On Science Parks” and the Draft Law of Ukraine “On Support and Development of Innovation Activities” need to determine the place of scientific parks not only as objects of state support, but also as infrastructural subjects of the national innovation system, which take part in the relevant mechanisms of support and development of innovation activities. At the local level it is necessary: to foresee the possibility of combining the functions of other infrastructure subjects in the research parks and the use of such a systemic approach, first of all, in the formation of regional programs supporting innovative activity and regional innovation systems, providing for the mandatory participation of scientific parks in such processes.

Keywords: scientific park, national innovation system, technological park, scientific and technical activity, innovative activity.